

Aankoopprijs en saldo bepalen terugverdientijd aangekocht melkquotum

A. T. J. van Scheppingen (onderzoeker sectie economie PR)

In 1983 is een contingentering van de melkproductie ingesteld. Tot 1983 was voor de meeste veehouders een inkomensverbetering via een uitbreiding van de melkveestapel mogelijk. Daarna werd de melkveehouder geconfronteerd met een, door de kortingen, geleidelijk kleiner wordend melkquotum. Om o.a. leegloop van stalcapaciteit te voorkomen en/of groei van de bedrijfsomvang te realiseren ontwikkelde zich de quotumhandel.

Ondanks de soms onduidelijke richtlijnen van wat wel en niet wettelijk mogelijk is bereikte de quotumhandel volgens schattingen van het Productschap voor Zuivel in 1987/88 een omvang van ruim 2 % (239000 ton) van het landelijke quotum. In totaal is in de loop der jaren ruim 5 % van eigenaar verwisseld. Deze hoeveelheid is exclusief de afgedragen quota in het kader van de diverse opkoopregelingen aan de Minister van Landbouw en Visserij.

In dit eerste artikel over aankoop van melkquotum worden de bedrijfseconomische effecten van quotumaankoop bekeken op basis van een aantal bedrijfssituaties. In een volgend artikel zal de invloed van een grotere bedrijfsomvang, de invloed van de niet toegerekende kosten per kg melk, de invloed van fiscale afschrijving i.p.v. bedrijfseconomische afschrijving en variatie van het saldo per kg melk in de toekomst worden meegenomen.

Uitgangspunten voor de berekeningen

Bedrijfssituatie

De bedrijfssituaties waarvoor in dit eerste artikel gekozen is zijn de twee bedrijven uit de reeds eerder uitgevoerde studie "Boeren met Quotum". Voor een uitvoerige beschrijving hiervan wordt dan ook verwezen naar de publicatie nr. 55.

In tabel 1. worden de belangrijkste uitgangspunten weergegeven voor een bedrijf van 20 ha, waarbij dezelfde ruwvoer- en krachtvoerprijzen worden gehanteerd. De melkproductie per koe en de vet- en eiwitpercentages zijn ook gelijk.

Voor de beide bovengenoemde uitgangssituaties zijn een aantal alternatieven doorgerekend. Hierbij is gevarieerd in percentage eigen vermogen voor aankoop van het melkquotum en de hoeveelheid aan te kopen kg melk.

Daarnaast is voor twee alternatieven de aankoopsprijs per kg melkquotum en het saldo opbrengsten minus toegerekende kosten per kg melk gevarieerd. De alternatieven ontstaan door verschil in:

- Eigen Vermogenspositie: Verschil in het percentage eigen vermogen (E.V.) nl.: 40, 60 en 80 %
- Aan koophoeveelheid:

De bedrijven zijn beperkt in de aan te kopen hoeveelheid quotum.

De beperking wordt bepaald door de aanwezige stalcapaciteit bij de aanvang van de melkcontingentering of door de vastgestelde fosfaatreferentie. Er zijn bedrijfssituaties doorgerekend met een maximale aankoop en de helft hiervan. Verder is gevarieerd in de hoeveelheid melk per aangekochte ha grond. Hierdoor ontstaan 4 alternatieven waarbij in tabel 2 de hoeveelheid aangekochte melk per alternatief is weergegeven.

Tabel 1 Belangrijkste uitgangspunten zelfvoorzienende en niet zelfvoorzienende bedrijfsopzet

Bedrijfstype	Zelfvoorzienend	Niet zelfvoorzienend
Aantal melkkoeien	33,02	53,54
Graslandgebruikstelsel	0 4	B 4 + 3
Melkquotum (kg)	214.600	348.000
Arbeidsopbrengst in guldens	20791	54548

Tabel 2 Aankoop alternatieven waarbij de hoeveelheid aan te kopen kg melk en de aan te kopen hoeveelheid grond gevarieerd is

kg melk per ha cultuurgrond	Maximale aankoop		Helft max. aankoop	
	20000	12500	20000	12500
zelfvoorzienend				
aankoop kg melk	84400	84400	42200	42200
aankoop aantal ha	4.33	7.09	2.16	3.54
niet zelfvoorzienend				
aankoop kg melk	66700	66700	33350	33350
aankoop aantal ha	3.42	5.60	1.71	2.80

Variatie in saldo en aankoopprijs per kg melkquotum.

Door variatie in saldo (opbrengsten minus toegekende kosten per kg melk) kunnen we bedrijfs-situaties met een hoger bedrijfsrendement benaderen. Dit hogere saldo kan het gevolg zijn van hogere melkprijzen (hoger vet- en eiwitpercentage) lagere krachtvoerprizen of lagere ruwvoerprizen. Variatie in aankoopprijs per kg melkquotum: aankoopprijs f 1,50, f 2,50 en f 3,50.

Waardering melkquotum

Het aangekochte melkquotum wordt direct na aankoop op nul gewaardeerd en wordt dus direct volledig van het eigen vermogen afgeboekt.

Redenen voor deze waardering zijn:

- We gaan uit van een continu melkveebedrijf zodat in de nabije toekomst geen productierechten verkocht zullen worden.
- De toekomstige waardering van melkquota is niet bekend. Uitgaande van het politieke streven om te komen tot een vrije markt zal indien mogelijk het huidige quotasysteem langzaam worden afgebouwd.
- De meest ongunstigste vorm van waardering, nl. volledige afboeking, geeft een beeld van de

bedrijfseconomische consequenties die hiervan het gevolg zijn.

Verdere uitgangspunten

- De afschrijving van de duurzame productiemiddelen geschiedt op basis van vervangingswaarde.
- Op het aankoopbedrag van melkquota is de investeringssubsidie kleinschaligheidstoelage (KST) van toepassing.
- Fiscale afschrijving vindt plaats in 4 jaar, omdat op dit moment 1992 het jaar is waarin de quota zullen worden afgeschaft. Deze afschrijvingsperiode wordt door de Landbouw Boekhoudbureaus gehanteerd.
- Het uitgangspunt is dat er geen extra arbeid nodig is.
- Voor mechanisatie wordt uitgegaan van een jaarlijks vervangingspercentage van 10 %.
- Rente:
 - hypotheek rente 7 %
 - rente debet 7 %
 - depositorente 4 %

Terugverdientijd

De terugverdientijd geeft de periode weer die no-

Zelfvoorzienend

. . en niet zelfvoorzienend.

Tabel 3 Arbeidsopbrengst bij de verschillende bedrijfssituaties.

Plan kg melk per ha. cultuurgrond	Basis	Maximale aankoop		Helft max. aankoop	
		20000	12500	20000	12500
Zelfvoorzienend					
Saldo per kg melk (gld)	0,58	0,57	0,58	0,57	0,58
arbeidsopbrengst	20791	50804	49147	35922	35221
arb.opbr./kg melk (gld)	0,10	0,17	0,16	0,14	0,14
vermogensverlies		231304	239693	116665	120936
Niet zelfvoorzienend					
Saldo per kg melk (gld)	0,50	0,50	0,51	0,50	0,51
arbeidsopbrengst	54548	74763	76436	64600	65409
arb.opbr./kg melk (gld)	0,16	0,18	0,18	0,17	0,17
vermogensverlies		183268	189063	92538	95977

dig is, in onze situatie het aantal jaren, om de investering terug te verdienen.

Met het financieringsbegrotingsprogramma wordt de ontwikkeling van heteigen vermogen in de tijd weergegeven. Hierbij wordt, uitgaande van het ondernemersoverschot, arbeidsopbrengst en de balansposten, de jaarlijks verschuldigde premies en belastingen berekend. Op basis van de besparingen en de te betalen rente en aflossingen kan de toename van het eigen vermogen worden berekend. In het genoemde model is dit mogelijk voor een periode van 12 jaar.

Is er voldoende kredietruimte voor investering in melkquota

In het algemeen worden melkquota niet geaccepteerd als zekerheid door de banken. Uit berekeningen voor de bepaling van de kredietruimte is gebleken dat 40 % eigen vermogen te weinig zekerheid biedt om grote leningen aan te gaan. Om deze reden is de variant met 40 % eigen vermogen niet meegenomen in de verdere berekeningen. Bij de alternatieven met 60 % en 80 % eigen vermogen was er voldoende kredietruimte.

Effect van quotumaankoop op het saldo en de arbeidsopbrengst

In tabel 3 is het bedrijfssaldo per kg melk en de arbeidsopbrengst totaal en per kg melk weergegeven. Daarnaast is het vermogensverlies, door de volledige afboeking, van de quotumaankoop weergegeven. Dit vermogensverlies ontstaat door de aankoop van het melkquotum en de aankoop- en financieringskosten hiervan.

Uit tabel 3 blijkt dat het saldo opbrengsten minus toegerekende kosten per kg melk bij de gestelde uitgangspunten bij een investering in melkquota weinig verandering ondergaat. Na aankoop van melkquota ontstaan kleine verschillen in het saldo per kg melk. Dit is te verklaren door meer of minder aankoop van ruwvoer bij het niet zelfvoorzienende bedrijf en door meer of minder verkoop van ruwvoer bij het zelfvoorzienende bedrijf.

Verder blijkt dat in alle situaties de arbeidsopbrengst sterk toeneemt. De toename is afhankelijk van de hoeveelheid aangekocht quotum. De oorzaak hiervan is dat de vaste kosten weinig veranderen doordat het melkquotum als een vermogensverlies is meegenomen.

Tabel 4 Terugverdiertijd in jaren van de verschillende alternatieven bij een aankoop prijs van f 2,50 per kg melk

Kg melk per ha cultuurgrond	% Eigen Vermogen	saldo per kg melk (gld)	Maximale aankoop		Helft max. aankoop	
			20000	12500	20000	12500
zelfvoorzienend	60	0,58	11-12	> 13	10-11	> 13
	80	0,58	10-11	> 13	10-11	12-13
niet zelfvoorzienend	60	0,50	12-13	12-13	11-12	12-13
	80	0,50	11-12	11-12	11-12	11-12

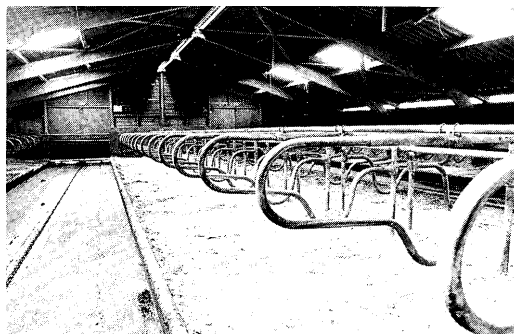
Terugverdiëntijd van de diverse aankoopssituaties

In tabel 4 wordt de terugverdiëntijd van de verschillende alternatieven weergegeven. Bij de berekening van de terugverdiëntijd is uitgegaan van een volledige afboeking van het investeringsbedrag ten laste van het Eigen Vermogen. De terugverdiëntijd geeft de periode in jaren weer die nodig is om het investeringsbedrag terug te verdienen. Na deze periode draagt de investering bij aan de winstcapaciteit van een bedrijf.

Bij de gestelde uitgangspunten voor het bedrijfsbegrotingsprogramma is het saldo opbrengsten minus toegerekende kosten f 0,58 voor het zelfvoorzienende en f 0,50 voor het niet zelfvoorzienende bedrijf. Hiervan uitgaand blijkt uit tabel 4 dat bij alle alternatieven een lange terugverdiëntijd ontstaat. De terugverdiëntijd bij de alternatieven met meer melk per ha van het zelfvoorzienende bedrijf zijn in alle gevallen korter dan de alternatieven met minder melk per ha. Voor het niet zelfvoorzienende bedrijf geldt dit voor één alternatief. De terugverdiëntijd blijkt in de meeste alternatieven korter voor de bedrijven met een hoger percentage eigen vermogen. Grote verschillen tussen de E.V. % treden bij de gestelde uitgangpercentages voor de debet- en creditrente niet op.

Effect van een hoger saldo opbrengsten minus toegerekende kosten op de arbeidsopbrengst en de terugverdiëntijd

In tabel 5 is voor twee alternatieven met 80 % E.V. het saldo per kg melk gevarieerd. De hogere saldo's zijn verondersteld en niet op berekeningen gebaseerd. Een hoger saldo levert een hogere arbeidsopbrengst. Dit geldt zowel voor als na aankoop van melkquotum. Het effect van een hoger saldo op de arbeidsopbrengst is in tabel 5 weergegeven. Uit tabel 5 blijkt dat een hoger saldo een sterk effect heeft op de arbeidsopbrengst. Zowel voor als na aankoop van melkquotum stijgt de

Voorkomen teruggang stalcapaciteit.

arbeidsopbrengst. Dit is te verklaren doordat de vaste kosten van het bedrijf weinig veranderen. Door deze hogere arbeidsopbrengst wordt ook de arbeidsopbrengst van de aangekochte kg melk verhoogd. Dit geldt zowel voor het zelfvoorzienende als het niet zelfvoorzienende alternatief. Een verhoging van 40 % van het saldo per kg melk geeft een verhoging van ruim 60 % van de extra arbeidsopbrengst van quotumaankoop.

Het effect van dit hogere saldo op de terugverdiëntijd wordt in tabel 6 weergegeven. Tevens zijn hierbij verschillende aankooprijzen voor deaangekochte melk doorgerekend.

Uit tabel 6 blijkt dat de terugverdiëntijd grotendeels bepaald wordt door enerzijds de aankoopsprijs per kg melk en anderzijds het reeds aanwezige saldo per kg melk. Bedrijven met een hoog saldo (f 0,70) zijn duidelijk in het voordeel bij quotumaankoop t.o.v. bedrijven met een laag saldo (f 0,50). Het verloop in de terugverdiëntijd is in beide aankoopssituaties vrijwel gelijk. De kortste terugverdiëntijd, 3-4 jaar, wordt in beide aankoopssituaties behaald bij een saldo van f 0,70 per kg melk en een aankoopsprijs van f 1,50.

Opmerkingen bij de terugverdiëntijd

In het algemeen kan men zeggen dat wanneer een investering gekenmerkt wordt door een korte

Tabel 5 Arbeidsopbrengst voor aankoop van melkquotum en de toename van de arbeidsopbrengst door de quotumaankoop bij 80%E.V. Hierbij wordt 20000 kg melk per ha aangekocht waarbij het saldo opbrengst minus toegerekende kosten per kg melk varieert

Saldo per kg melk	f 0,50	f 0,70
zelfvoorzienend		
arbeidsopbrengst voor aankoop	4433	47353
toename arbeidsopbrengst door quotumaankoop (84400 kg)	25996	42876
niet zelfvoorzienend		
arbeidsopbrengst voor aankoop	54548	124148
toename arbeidsopbrengst door quotumaankoop (33350 kg)	10062	16722

Tabel 6 Terugverdiëntijd in jaren bij twee bedrijfssituaties met 80% E.V. waarbij gevarieerd is voor het saldo opbrengst minus toegerekende kosten per kg melk en aankoopprijs per kg melk

Aankoopprijs/melk		f 1,50	f 2,50	f 3,50
zelfvoorzienend	f 0,50	7-8	> 13	> 13
	f 0,60	5-6	8-9	12-13
	f 0,70	3-4	6-7	9-10
niet zelfvoorzienend	f 0,50	6-7	11-12	> 13
	f 0,60	4-5	8-9	12-13
	f 0,70	3-4	6-7	9-10

terugverdiëntijd het risico van een investering geringer is. Dit komt doordat men dan minder gevoelig is voor toekomstige fluctuaties in zowel de gehele veehouderijsector als wel voor de toekomstige opbrengst- en kostverhoudingen.

Een lange terugverdiëntijd betekent dat men vele jaren bezig is met het terugverdienen van de investering. Pas na deze periode draagt de investering bij aan de winstcapaciteit van het bedrijf.

De hier gevolgde berekeningsmethode geeft de situatie weer van volledige afboeking van het aangekochte quotum waarbij de afschrijvingen van de duurzame produktiemiddelen zijn berekend op basis van vervangingswaarde.

De volledige afboeking van het investeringsbedrag ten laste van het eigen vermogen kan geïnterpreteerd worden als het meest ongunstige toekomstscenario voor wat betreft de waarde van het quotum in de toekomst. Indien het quotum in de toekomst wel een bepaalde waarde zal blijven vertegenwoordigen zal dit te zijner tijd bij beëindiging of bij overname fiscale consequenties meebrengen omdat het quotum fiscaal volledig is afgeschreven.

Conclusies en samenvatting

Uit de berekeningen blijkt dat de terugverdiëntijd korter wordt bij zoveel mogelijk melk per aangekochte hectare grond, een hoger percentage eigen vermogen, een hoger aanwezig bedrijfsrendement en een zo laag mogelijke aankoopprijs. Verder blijkt uit de berekeningen dat aankoop van melkquotum bij de gestelde uitgangspunten weinig invloed heeft op het saldo opbrengsten minus toegerekende kosten per kg melk. De arbeidsopbrengst vertoont door quotumaankoop wel een duidelijk toename. De toename is sterk

afhankelijk van het reeds aanwezige bedrijfsrendement wat tot uitdrukking komt in het saldo per kg melk voor aankoop. Met name dit aanwezige bedrijfsrendement is bepalend voor de lengte van de terugverdiëntijd bij een bepaalde aankoopprijs. De grote variatie in terugverdiëntijd geeft aan dat een individuele bepaling van het bedrijfsrendement voor quotumaankoop op zijn plaats is om tot een weloverwogen beslissing te komen. Met name een lange terugverdienperiode dient zorgvuldig overwogen te worden i.v.m. met de huidige gunstige opbrengst/kostprijs verhouding. Bij een lange terugverdiëntijd dienen, indien mogelijk, andere bedrijfsalternatieven eerst de aandacht te krijgen. Voor de aankoopssituaties met een korte terugverdiëntijd van 4-5 jaar en korter, en het vertrouwen van de investeerder in de huidige opbrengst- en kostenverhoudingen voor de eerste jaren biedt een investering in melkquota een mogelijkheid om de continuïteit van het bedrijf te versterken.

Hoe ziet het er in 1992 uit.